

Bron: ING Economisch bureau

Artikel 9 juli 2019

<https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/jouw-provincie/vooruitzichten-regios/index.html>

Groeivertraging in alle provincies in 2019

- In 2019 doet het groeitempo van de economie in alle Nederlandse provincies een stapje terug. De **regionale werkloosheid** daalt tot onder het lage niveau van 2008.
- Het groeitempo valt relatief sterk terug in provincies met veel industrie, zoals Overijssel, Noord-Brabant en Limburg.
- In de Randstad blijft de economie bovengemiddeld groeien door een concentratie van de snelgroeiende bedrijvigheid in zakelijke en ICT-diensten en sterke bevolkingsgroei.

Industrieregio's geraakt door buitenlandse onzekerheden

Internationale onzekerheden zoals de brexit en de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China pakken negatief uit voor de export en het ondernemersvertrouwen. Dit drukt de groeiverwachtingen voor de Nederlandse regio's. De lagere exportgroei en minder positieve stemming onder producenten laten zich het sterkst voelen in de regio's met een bovengemiddeld aandeel industriële bedrijvigheid. Onder andere in **Noord-Brabant**, **Limburg** en **Overijssel** doet de economische groei in 2019 dan ook een duidelijke stap terug doordat de productiegroei in sectoren als de chemie, hightech en auto-industrie een pas op de plaats maakt.

In 2019 zwakt de economische groei in alle provincies af

Volumegroei bruto regionaal product jaar-op-jaar

	2018	2019
Groningen *	-0,8% (2,7%)	-0,1% (1,3%)
Friesland	1,5%	1,0%
Drenthe	1,9%	0,9%
Overijssel	2,8%	1,7%
Gelderland	2,7%	1,8%
Utrecht	2,9%	2,0%
Flevoland	3,4%	2,4%
Noord-Holland	3,2%	1,9%
Zuid-Holland	2,8%	2,0%
Zeeland	2,0%	1,3%
Noord-Brabant	3,0%	1,8%
Limburg	2,3%	1,1%
NEDERLAND	2,6%	1,7%

bron: raming ING Economisch Bureau; * tussen haakjes economische groei exclusief gaswinning

Sterkste groei in de Randstad

[Flevoland](#), [Utrecht](#), [Noord-Holland](#) en [Zuid-Holland](#) kennen in 2019 naar verwachting de sterkste groei. Met groeipercentages tussen de 2 tot 2,5% ligt het tempo wel wat lager dan in voorgaande jaren. De Randstad provincies profiteren van een bovengemiddelde toename van de bedrijvigheid, vooral in de zakelijke en ICT dienstverlening in combinatie met een relatief sterke bevolkingsgroei. De bevolkingstoename is een stimulans voor investeringen in infrastructuur en woningbouw en zorgt voor meer bestedingen in sectoren als de detailhandel en de horeca.

Daling van gaswinning heeft regionale impact

Vooraf in [Groningen](#), en in mindere mate in [Friesland](#) en [Drenthe](#), heeft het terugschroeven van de gaswinning sinds 2014 een substantieel negatief effect op de economische groei. De huidige gaswinning vertegenwoordigt nog een tiende van de Groningse economie. Het onderliggende beeld voor de Groningse economie, exclusief gaswinning, is beduidend positiever. Zo noteerde de Groningse economie in 2018 een groei van 2,7% en komt de groei in 2019 naar verwachting uit op 1,3%.

Zuid-Holland kent veel snelgroeïende regio's

Binnen de groep snelst groeiende regio's zijn in 2019 meerdere Zuid-Hollandse regio's te vinden. Enerzijds is de samenstelling van de regionale economie er gunstig, met veel bedrijvigheid in de zakelijke dienstverlening, bouw en gezondheidszorg. Anderzijds zijn de positieve verwachtingen te danken aan het feit dat regio's als Den Haag en Alphen aan den Rijn/Gouda de sterkste bevolkingsgroei kennen van alle Nederlandse regio's. Die bevolkingsgroei is positief voor de consumptieve bestedingen in de regio. De regio's met de laagste economische groei zijn te vinden in Drenthe en Groningen.

Regio's met de hoogste en laagste economische groei in 2019

Volumegroei bruto regionaal product jaar-op-jaar

	2019
1 Oost-Zuid-Holland (o.a. Alphen aan den Rijn / Gouda)	2,7%
2 Zuidwest-Gelderland (Betuwe)	2,5%
3 Flevoland	2,4%
4 Het Gooi en Vechtstreek	2,3%
5 Regio Den Haag	2,3%
36 Zuidoost-Drenthe (o.a. Emmen)	0,7%
37 Oost-Groningen	0,6%
38 Noord-Drenthe (o.a. Assen)	0,5%
39 Delfzijl en omgeving	0,0%
40 Overig Groningen (stad Groningen en omgeving)*	-0,5%

bron: raming ING Economisch Bureau, *inc. gaswinning

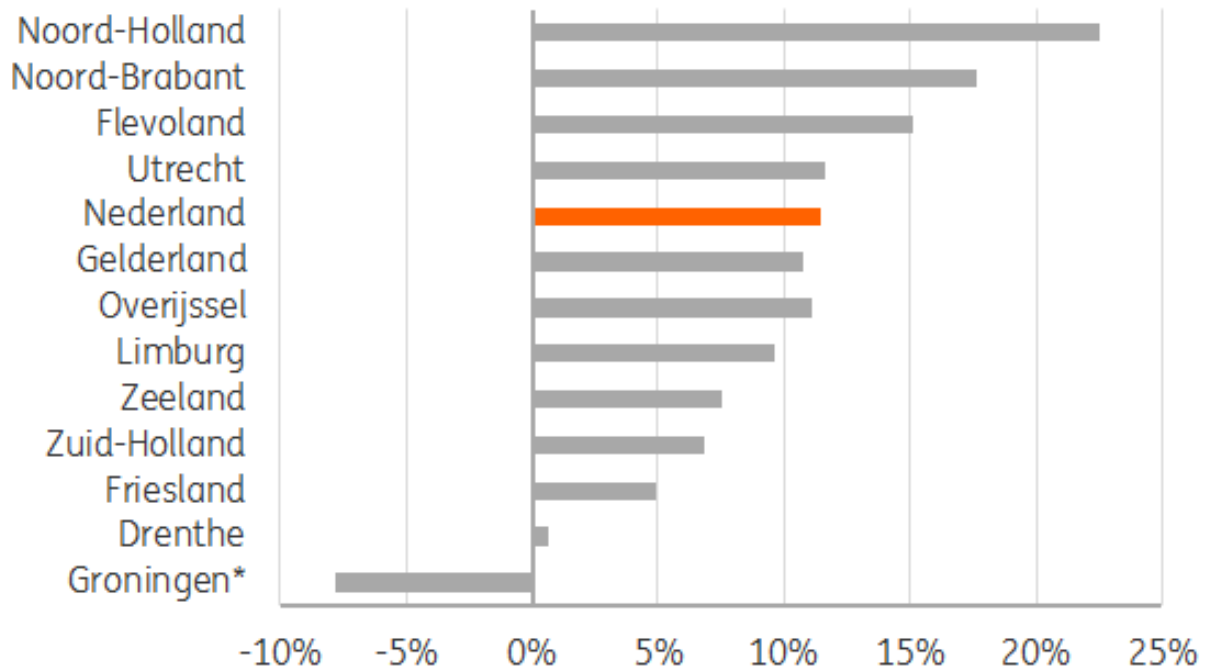
Noord-Holland en Noord-Brabant sterkst gegroeïd sinds 2008

In 2019 is de omvang van de nationale economie bijna 12% groter dan in 2008, het jaar voor de economische crisis begon. De regionale economie van Noord-Holland is ruim 20% groter dan in 2008,

die van Noord-Brabant 18%. Flevoland is met 15% een sterke nummer drie. Binnen de Randstad presteerde de economie in Zuid-Holland lange tijd het minst sterk, vooral omdat het herstel na de crisis minder vlot op gang kwam. De noordelijke provincies blijven ver achter doordat zij relatief zwaar te lijden hebben gehad van de dubbele dip in de economie in 2009 en 2012. Daarnaast speelt in Groningen de beperking van de gaswinning een bepalende rol.

Noord-Holland en Noord-Brabant sterkst gegroeid

Totale groei van de economie (bbp) per provincie in de periode 2008-2019

Bron: CBS, raming 2019 ING Economisch Bureau, *inclusief gaswinning

Thijs Geijer

Sector- en regio econoom

E Thijs.Geijer@ing.com

M 0613379743